

AGENDA VERDUURZAMING VOEDSEL 2013 -2016
Alliantie Verduurzaming Voedsel
Ministerie van Economische Zaken

3 juli 2013

Aanleiding

Bedrijven in de agrifoodketen werken al jaren aan het steeds verder verduurzamen van voedselproductie- en distributieprocessen. Het gaat daarbij om thema's als het duurzamer gebruik van grondstoffen, water en energie, vermindering van afval, benutting van reststromen, zorg voor goede arbeidsomstandigheden, verbetering van dierenwelzijn, diergezondheid en volksgezondheid (o.a. antibiotica) etc.

Verduurzaming is echter nooit klaar, het is een continue proces van verbetering. In het licht van mondiale ontwikkelingen als bevolkingsgroei, welvaartsstijging, de toenemende zorg over voedselveiligheid en – integriteit, en uitdagingen als het terugdringen van klimaatverandering, biodiversiteitsverlies, vervuiling van water en bodem en land- en waterschaarste, is het nodig dat een vergaande duurzame transitie plaatsvindt in de productie- en distributieketen van voedsel. Samenwerking in en tussen ketens, en tussen bedrijfsleven, overheden en stakeholders is noodzakelijk om verduurzaming te verdiepen, te versnellen en te borgen in de keten.

De Alliantie Verduurzaming Voedsel¹ en het ministerie van Economische Zaken (EZ) vinden elkaar in hun gevoel van urgentie ten aanzien van de verdere verduurzaming van de voedselketen². De Alliantie en het ministerie hebben daarom gezamenlijk een agenda opgesteld voor de periode van 2013 tot 2016, die de basis vormt voor de periode tot 2020.

Ambitie 2020

De Alliantie en het ministerie van EZ werken tussen 2013 en 2020 aan een duurzame transitie in de gehele agrifoodketen in 2020. De Alliantie stelt zich daarbij de volgende ambitie:

- In 2020 wordt al het voedsel dat op de Nederlandse markt verkrijgbaar is significant duurzamer geproduceerd en gedistribueerd en het niveau van voedselverspilling is significant lager dan in 2013.
- Dit betekent dat de agrifoodketen het duurzaamheidsniveau in alle branches en ketens structureel en aantoonbaar heeft verhoogd.
- Het te realiseren duurzaamheidsniveau wordt hiertoe uiterlijk in 2014 gezamenlijk geformuleerd.

Het ministerie van EZ erkent en ondersteunt deze ambitie, en draagt bij aan de verwezenlijking ervan.

Voor de uitvoering van deze agenda kan de door de Alliantie ingestelde Raad van Advies voor een nadere concretisering en uitwerking om advies worden gevraagd.

AGENDA 2013-2016

Om deze duurzame transitie te realiseren gaat de Alliantie Verduurzaming Voedsel voor de periode 2013-2016 en daarna een aantal inspanningsverplichtingen aan langs 4 lijnen:

- 1) het verhogen van het duurzaamheidsniveau voor de voedselketen in brede zin, met extra aandacht voor:
- 2) verduurzaming van de vleesketen,
- 3) vermindering van voedselverspilling en optimalisatie reststromen,
- 4) verbetering van de transparantie en communicatie over de verduurzaming van het voedsel- en distributieproces.

¹ De Alliantie Verduurzaming Voedsel is een stichting van 5 brancheorganisaties (LTO Nederland, FNLI, CBL, KHN, Veneca) die samen werken aan de verduurzaming van de Nederlandse agrifoodketen. De Alliantie komt voort uit een private doorstart van het Platform Verduurzaming Voedsel, waarvan de samenwerkingsovereenkomst met het ministerie van EZ afliep op 31 december 2012.

² Definitie verduurzaming: de continue inspanningen van ondernemingen actief in de productie, verwerking, distributie, bereiding en verstrekking van voedsel, gericht op het doorvoeren van verbeteringen in het productieproces van voedsel, op het terrein van het verminderen van milieubelasting en afval, vergroten van dierenwelzijn en verbeteren van arbeidsomstandigheden, binnen een economisch haalbare context.

Voor het uitvoeren van deze agenda is samenwerking tussen en inzet van zowel de ketenpartners als de overheid, in deze het ministerie van Economische Zaken, cruciaal. De inspanningen van zowel de Alliantie als van het ministerie zijn in deze agenda weergegeven.

1. VERHOGEN VERDUURZAMINGSNIVEAU IN DE GROTE NEDERLANDSE GRONDSTOF- EN PRODUCTKETENS

AMBITIE

- **2014:** Voor de grootste Nederlandse grondstof- en productketens, zoals bijvoorbeeld varkensvlees, pluimveevlees, AGF, zuivel, eieren, vis, dranken en graanproducten, is het te realiseren verduurzamingsniveau en de bijbehorende borgingssystematiek(en) geformuleerd.
- **2015 - 2020:** Ketenpartijen werken aan het realiseren van dit verduurzamingsniveau als nieuwe bodem, door middel van samenwerking tussen leverancier en afnemer, leveranciersvoorwaarden, uitbreiding van best practices, opschaling van succesvolle innovaties, kennisdeling tussen ketenschakels en tussen ketens en het vergroten van aanbod- en vraagvolumes van duurzamer geproduceerde en/of gecertificeerde grondstoffen en producten. Daarbij wordt aangesloten en voortgebouwd op bestaande doelstellingen en ambities van andere samenwerkingsverbanden en het Actieplan van de Taskfore Voedselvertrouwen in acht genomen.
- **2014-2020:** De sterk opwaartse trend in aanbod- en omzetgroei in het plussegment³ van voedingsmiddelen in de retail en out-of-home sector wordt stevig doorgezet, incl aanbod en omzet van (bereide) producten met een lage milieu-impact.
- **2016:** Duurzame winstgevendheid⁴ is voor elk bedrijf in de agrifoodketen onderdeel van het verduurzamingsproces, onder meer door vernieuwde manieren van ketensamenwerking waardoor investeringen in verduurzaming kunnen worden terugverdiend.
- **2020:** In alle agrarische importstromen in Nederland is een significant hoger duurzaamheidsniveau behaald, waarbij de Alliantie de doelstelling van de Topsector Agri&Food tot duurzame import van 90% van de grote importstromen onderschrijft en de sectorale doelstellingen en inspanningen binnen het Initiatief Duurzame Handel (IDH) ondersteunt.

UITVOERING

De Alliantie:

- o organiseert het proces van het formuleren van het gewenste verduurzamingsniveau in de grondstof- en productketens, op een manier die ook haalbaar is voor bedrijven die te maken hebben met complexe ketens van samengestelde producten, waarbij het voor het bedrijfsleven van belang is dat sprake is van zo veel mogelijk consistent overheidsbeleid;
- o sluit aan bij en versterkt huidige nationale en internationale verduurzamingsprogramma's, zoals die onder meer lopen binnen de Round Tables voor palmolie en soja en werkt hiertoe samen met partijen als IDH;
- o draagt bij aan het realiseren van het verduurzamingsniveau, door:
 - bedrijven en branches te stimuleren en te faciliteren, bedrijven bij elkaar te brengen, ketenbijeekkomsten te organiseren, best practices te delen, witte vlekken en uitdagingen te inventariseren, stappenplannen op te stellen, doorbraakprojecten op te

³ Het plussegment bestaat uit (combinaties van) producten die ofwel voldoen aan hogere verduurzamingsnormen dan het reguliere segment (bijvoorbeeld biologisch, met Milieukeur, of op het niveau van 1, 2 of 3 sterren van het Beter Leven Kenmerk), ofwel geproduceerd en gedistribueerd zijn in processen die aantoonbaar continu verduurzaamd worden boven het niveau dat binnen de Alliantie als 'duurzame bodem' wordt geformuleerd.

⁴ Duurzame winstgevendheid is voor alle spelers in de keten een randvoorwaarde voor een duurzame agrifoodketen. Verduurzaming kan versneld worden als de primaire sector, verwerkers en producenten, retailers en out-of-home aanbieders van voedsel marktrijpe investeringen in verduurzaming op een redelijke termijn kunnen terugverdienen.

- starten, borgingsmethoden te helpen ontwikkelen, koplopersgroepen in te stellen, achterblijvers gericht aan te jagen en te stimuleren dat bedrijven onderling verduurzaming als voorwaarde voor markttoegang bestempelen;
- o stimuleert vraagsturing en duurzame winstgevendheid, door:
 - producenten meer rechtstreeks in dialoog te brengen met eindafnemers en consumenten, onderzoek te doen naar duurzame verdienmodellen in een PPS onder het Top Kennis Instituut, meerkosten van duurzame productiemethoden te laten doorrekenen en te stimuleren dat investeringszekerheid als randvoorwaarde in verduurzamingsprocessen geïntegreerd wordt en verduurzaming als randvoorwaarde voor winstgevende productie en handel te bestempelen;
- o stimuleert haar achterbannen tot groei van de vraag en het aanbod in het plussegment door:
 - hierover informatie te verspreiden, business cases te ontwikkelen, nieuwe concepten te omarmen, duurzaamheid op te nemen in marketing, en consumentencommunicatie over het plussegment te versterken.
- o brengt, in samenwerking met de Uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij, de duurzaamheidsagenda van de Topsector Agri&Food tot uitvoering, door het stimuleren van kennisontwikkeling en innovatie, en het ondersteunen van doorbraakprojecten;
- o coördineert het verduurzamingsproces ingevolge deze agenda.

Het ministerie van EZ:

- o zorgt dat de kennis uit de kansrijke innovatiepilots en best practices uit het Platform Verduurzaming Voedsel zo transparant mogelijk wordt gedeeld met de ketenpartijen en verbindt partijen vanuit deze projecten
- o is het aanspreekpunt voor bedrijven vanuit de overheid als het gaat over verduurzaming in de agrifoodketen
- o gaat en blijft in overleg met andere beleidsdepartementen (I&M, Buitenlandse Zaken, VWS) ten behoeve van stroomlijning van beleid dat effect heeft op de verduurzaming van voedselproductie;
- o zorgt dat in samenwerking met brancheorganisaties, NGOs en bedrijfsleven best practices met betrekking tot nieuwe verdienmodellen worden gedeeld en uitgedragen;
- o stelt beleidsregels op voor de Autoriteit Consument en Markt over ruimte voor duurzaamheid binnen de mededingingsregels;
- o zet zich binnen het kader van de verantwoordelijkheidsverdeling tussen overheidslagen in ten behoeve van investeringszekerheid in duurzaamheid voor bedrijven;
- o ondersteunt de marktontwikkeling van het plussegment, door hier in EU-verband en in handelsmissies aandacht voor te vragen
- o zet zich in Europees verband in voor versnelling van de duurzaamheidsagenda, en draagt hierbij ook de visie uit dat in de gehele productie- en distributieketen een continu verduurzamingsproces gestimuleerd moet worden;
- o zet zich in Europees verband in voor stroomlijning van beleid met invloed op verduurzaming van de voedselproductie dat vanuit de verschillende DGs wordt ontwikkeld (o.a. DG Envi, DG Agro, DG Sanco, DG Entr);
- o co-financiert binnen bestaande kaders de beantwoording van kennisvragen in de keten en het initiëren van veelbelovende innovatie-doorbraakprojecten die aantoonbaar bijdragen aan de duurzame transitie in de agrifoodketen, via de Topsectoren Agri&Food en Tuinbouw en Uitgangsmaterialen;
- o draagt bij aan de uitvoering van het verduurzamingsproces ingevolge deze agenda.

2. VERDUURZAMEN VLEESKETEN

AMBITIE

- **2020:** Al het in Nederland geconsumeerde pluimvee- en varkensvlees voldoet aan integrale en continu aangescherpte verduurzamingsnormen, tenminste ter hoogte van de Kip van Morgen en het Duurzaam Varkensvlees.
- **2013:** Ketenpartijen ontwikkelen een werkbaar borgingssysteem voor de productie en distributie van vlees dat voldoet aan de nieuwe verduurzamingsnormen. Bedrijven worden ondersteund in de borging, vermarkting en continue verbetering van duurzaam vlees door de Duurzame Pluimveevlees- en Duurzame Varkensvleesketen met daarin alle relevante ketenpartijen die zich momenteel bezighouden met het thema.
- **2014 – 2020:** Jaarlijks groeit de omzet van vlees in het plussegment met 15%.
- **2020:** Integrale kwaliteit (people, planet, profit) biedt een concurrentievoordeel in de vleesketen.

UITVOERING

De Alliantie:

- stimuleert de brede toepassing van de Kip van Morgen en het Duurzaam Varkensvlees in de verwerkende industrie (waaronder de vleeswarenindustrie) en out-of-homesector, en werkt hiertoe aan het wegnemen van knelpunten. Dit is een noodzakelijke voorwaarde om de vierkantsverwaarding van duurzaam vlees op gang te brengen.
- neemt voor de verbreding en toepassing in de gehele keten een voortrekkersrol in de Duurzame Pluimveevlees- en Duurzame Varkensvleesketen, in samenwerking met de Uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij en op basis van het werk dat verricht is binnen het Verbond van Den Bosch en daarbij in acht nemend het Actieplan Taskforce Voedselvertrouwen
- stimuleert vraaggestuurde ketensamenwerking en faciliteert direct contact tussen veehouders en eindafnemers van vlees, inclusief de out-of-home sector, ten behoeve van de verdere ontwikkeling van het plussegment en duurzame winstgevendheid hierbinnen
- Stimuleert haar achterbannen consumenten te informeren over verduurzamingsinspanningen omtrent vlees, ten behoeve van de ontwikkeling van consumentenvraag naar duurzaam vlees.

Het ministerie van EZ:

- neemt waar nodig en waar mogelijk belemmeringen weg in bestaande wet- en regelgeving;
- informeert, o.a. via het Voedingscentrum, consumenten over vleesproductie, de effecten van vleesproductie op mens, dier en milieu, en de beschikbaarheid van duurzaam vlees.
- ondersteunt de export van Nederlands duurzaam vlees, door hiervoor aandacht te vragen in EU-verband en tijdens handelsmissies.

3. VERMINDEREN VOEDSELVERSILLING EN OPTIMALISATIE RESTSTROMEN

AMBITIE

- **2013 – 2015:** Ketenpartners dragen bij aan de doelstelling van het ministerie van EZ van 20% reductie van voedselverspilling in 2015.
- **2015:** Ketenpartners houden zoveel mogelijk kwantitatieve en kwalitatieve gegevens over omvang en oorzaken van voedselreststromen bij en leveren dit aan bij een onafhankelijke organisatie die t.b.v. de monitoring hiertoe is aangewezen.
- **2015:** Er bestaat een werkbaar, transparant en laagdrempelig meetsysteem waarmee oorzaken voor en/of omvang van voedselverspilling en reststromen binnen elke ketenschakel op geharmoniseerde wijze gemonitord kunnen worden, met als resultaat een ketenbreed zicht op voortgang op dit thema.

- **2015:** Een door overheid en ketenpartners gedragen reductiedoelstelling wordt vastgesteld voor 2020 met in achtneming van de dan geformuleerde Europese doelstelling;
- **2014:** Consumenten vinden op diverse plekken (in de supermarkt, on-pack, in kantines en horecagelegenheden, op websites) consequente en eenduidige informatie over mogelijkheden tot het verminderen van voedselverspilling, bijv informatie over de betekenis van houdbaarheidsdata en bewaar- en bereidingswijzen;
- **2015:** Reductie van voedselverspilling is als doelstelling onderdeel van productontwikkeling, productienormen, inkoopbeisen, commerciële en logistieke relaties tussen ketenpartners.
- **2015:** Houdbaarheidsdata worden niet onnodig gebruikt, niet onnodig vervroegd of anders voorgesteld dan in de praktijk nodig is in het kader van voedselveiligheid of kwaliteitsgaranties..
- **2020:** Vermijdbare reststromen in de gehele keten zijn tot een minimum beperkt, en reststromen worden zo hoog mogelijk verwaard volgens de Ladder van Moerman.

UITVOERING

De Alliantie:

- o coördineert de monitoring van omvang en oorzaken van voedselreststromen per ketenschakel, door middel van benchmarking en/of fysieke inventarisatie, in samenwerking met een externe onderzoekspartij.
- o verspreidt informatie over kansen en oplossingen op het veld, in de fabriek, tijdens transport, in de schappen en in de (professionele) keukens in bedrijven en in de horeca, door middel van periodieke berichtgeving aan achterbannen en op basis van best practices en lessons learned uit pilots en onderzoek;
- o stelt eenduidige transport- en opslagrichtlijnen op per productcategorie en verspreidt die onder achterbannen.
- o installeert in samenwerking met het No Waste Network een digitale Helpdesk Voedselverspilling en Optimalisatie Reststromen, waarbij bedrijven terecht kunnen met vragen en ideeën voor vermindering en optimalisatie van reststromen. Deze Helpdesk verbindt bedrijven en organisaties en zorgt ervoor dat goede projecten worden opgeschaald.
- o zorgt voor verbreding en opschaling van concrete doorbraakprojecten, zoals de aanpak van verspilling in de partycatering, de horeca-aanpak in de Club van Elf, herverwerking van reststromen voor humane consumptie, logistieke informatiesystemen, etc., en zoekt hiervoor financiële ondersteuning binnen de Topsector Agri&Food;
- o ondersteunt consumentencommunicatie over voedselverspilling, door bedrijven te stimuleren o.a. informatie van het Voedingscentrum over te nemen in bedrijfsmateriaal en bedrijfscommunicatiemiddelen.
- o brengt bedrijven met elkaar in contact ten behoeve van logistieke optimalisatie, efficiëntie in- en verkoopmethoden tbv de vermindering van verspilling en de bundeling van reststromen voor verwerking.
- o verbetert de samenwerking tussen het bedrijfsleven en de Nederlandse Voedselbank door bedrijven in contact te brengen met de Voedselbank, bij te dragen aan verbetering van logistieke organisatie van de Voedselbank, en expertise te leveren ten behoeve van de borging van voedselveiligheid;
- o draagt bij aan Europees overleg en actieplannen ten behoeve van de reductie van verspilling.
- o verspreidt de resultaten van de relevante onderzoeklijnen binnen het Top Instituut Food & Nutrition (TIFN) en stimuleert valorisatie van deze ontwikkelde kennis in de praktijk.
- o roept 2014 uit tot Jaar van de Voedselverspilling en geeft hier invulling aan door periodieke publieke en ludieke communicatie over het voorkomen van voedselverspilling door bedrijven en consumenten.

Het ministerie van EZ:

- o neemt waar nodig en waar mogelijk belemmeringen weg in bestaande wet- en regelgeving;
- o zet zich in EU-verband in om de kansen voor hergebruik van organische reststromen te verruimen waarbij de gezondheid van mens, dier en milieu niet in het geding komt. Dit betekent veelal een hogere verwaarding door benutting als diervoedergrondstoffen;
- o ondersteunt de ontwikkeling van de Helpdesk Voedselverspilling en optimalisatie reststromen en zet hiertoe waar nodig bestaand instrumentarium voor in.
- o co-financiert de monitoring van oorzaken voor en omvang van voedselreststromen in elk geval tot 2016;
- o Stimuleert door middel van de SBIR regeling de innovatie ten behoeve van beter hergebruik van reststromen, benut kansen hiervoor onder het Topsectorenbeleid en stimuleert de kennisverspreiding van succesvolle innovaties.
- o faciliteert consumentencommunicatie via o.a. het Voedingscentrum.
- o zet zich in Europees verband in voor een coherente, urgente en effectieve aanpak van voedselverspilling, door samenhang tussen nationale initiatieven te stimuleren, partijen met elkaar in contact te brengen en initiatieven vanuit koepelorganisaties van het bedrijfsleven te ondersteunen;
- o organiseert in 2014 een Europese conferentie over voedselverspilling;
- o zet in op uitbreiding van Annex X van EU Verordening 1169/2011 over de uitbreiding van de lijst producten die zijn uitgezonderd van de verplichting om de houdbaarheidsdatum op het etiket te vermelden.
- o draagt door middel van publieke communicatie bij aan invulling van het Jaar van de Voedselverspilling;

4. VERBETEREN TRANSPARANTIE EN COMMUNICATIE

AMBITIE

- **2014:** Vergroten van de vraag naar duurzamere producten door consumenten op een eenduidige en aantrekkelijke manier te stimuleren tot een andere keuze via oa informatie over (het verduurzamingsproces in) de agrifoodketen en de grote rol die de consument in dit proces heeft, via diverse kanalen en op punten van aankoop en consumptie van voedsel.
- **2016:** Op elk van de negen verduurzamingsthema's wordt jaarlijks zoveel mogelijk kwantitatief en in beginsel per ketenschakel gerapporteerd over voortgang en uitdagingen, ter aanvulling op de Monitor Duurzaam Voedsel.
- **2016:** Tenminste 250 bedrijven uit de gehele keten stellen verduurzamingsinformatie op www.DuurzamerEten.nl beschikbaar, direct dan wel indirect via een link naar eigen data.
- **2020:** Ten minste jaarlijkse publieke communicatie over verduurzamingsinspanningen en – resultaten maakt voor elk bedrijf in de agrifoodketen standaard onderdeel uit van bedrijfsvoering.

UITVOERING

De Alliantie:

- o Stelt samen met de overheid jaarlijks een duurzaamheidsthema vast waarover actief en consistent door alle ketenpartners en de overheid gecommuniceerd wordt met bedrijven, met consumenten en met stakeholders.
- o organiseert jaarlijks een ronde tafel voor bedrijven en stakeholders waarbij resultaten, uitdagingen en knelpunten op het gebied van verduurzaming worden besproken.
- o ontwikkelt met bedrijven en de overheid een aantrekkelijke manier om ketens en productieprocessen inzichtelijk te maken voor consumenten, mede obv het Actieplan van de

Taskforce Voedselvertrouwen, en stimuleert bedrijven deze manier toe te passen in eigen bedrijfsinformatie.

- o stimuleert via (communicatie door) hun achterbannen het proces van verduurzaming van consumentengedrag, o.a. door gebruik te maken van nudging-technieken;
- o ontwikkelt een monitoringsformat ten behoeve van een jaarlijkse monitoring van collectieve voortgang op verduurzamingsthema's.
- o voorziet www.DuurzamerEten.nl van een upgrade (verbeterde gebruiksvriendelijkheid en layout) en houdt hierbij gedurende langere tijd vinger aan de pols van overige ICT-oplossingen voor duurzaamheidsinformatie;
- o stimuleert rapportage en communicatie door bedrijven, door instrumenten en best practices te delen en zorgt hierbij voor een beperking van administratieve belasting o.a. door aan te sluiten bij bestaande rapportage-initiatieven en monitoringssystemen, zoals bijvoorbeeld binnen MJA;
- o draagt bij aan de ontwikkeling van environmental footprinting systemen op Europees niveau, zoals de Envifood Protocol van het Food SCP Round Table en stimuleert het bedrijfsleven tot vrijwillige toepassing hiervan, daarbij in acht nemend het belang van een beperking van administratieve belasting, voornamelijk in het MKB
- o zet in op harmonisatie van certificerings-, communicatie- en rapportagesystemen, zodat bedrijven met 1 set gegevens verschillende stakeholders kunnen informeren.

Het ministerie van EZ:

- o publiceert de Monitor Duurzaam Voedsel in ieder geval in 2014, daarna wordt bekeken of een andere manier van financiering mogelijk is, bijvoorbeeld als PPS;
- o draagt in beleidsvorming over transparantie en rapportage zorg voor een beperking van administratieve belasting van het bedrijfsleven, zeker waar dit het MKB betreft;
- o ondersteunt en verspreidt de consumenteninformatie over verduurzaming en ketenprocessen, o.a. via inzet van het Voedingscentrum.
- o zet zich in voor een inkoopbeleid dat gestoeld wordt op continue verbetering in productie- en distributieprocessen waarbij breder wordt gekeken dan certificering en productkeurmerken;
- o draagt door middel van inzet van kennis en netwerken bij aan de ontwikkeling van een manier om ketens en productieprocessen inzichtelijk te maken voor consumenten;

De Alliantie en het ministerie publiceren jaarlijks een beknopte voortgangsrapportage over de uitvoering van deze agenda.

TOELICHTING behorende bij het Actieplan

Bij het uitvoeren van het Actieplan Verduurzaming Voedsel houden de Alliantie Verduurzaming Voedsel en het ministerie van Economische Zaken in het achterhoofd dat:

(achtergrond)

- bedrijven in de agrifoodketen al jaren werken aan continue verduurzaming en hierbij goede resultaten geboekt hebben en blijven boeken;
- het in het licht van mondiale ontwikkelingen als bevolkingsgroei, welvaartsstijging, en uitdagingen als het terugdringen van klimaatverandering, biodiversiteitsverlies, vervuiling van water en bodem en land- en waterschaarste en voedselverspilling, nodig is dat elk bedrijf in de keten verduurzaming integraal verankert in de bedrijfsvoering;
- in de Nederlandse samenleving ruimte is voor en behoefte is aan die verdere verduurzaming, gezien een toenemende maatschappelijke aandacht voor herkomst, kwaliteit en duurzaamheid van voedingsmiddelen en de verbinding tussen producenten, aanbieders en consumenten van voedsel;
- samenwerking in en tussen ketens, en tussen bedrijfsleven, overheden en stakeholders noodzakelijk is om verduurzaming te verdiepen, te versnellen en te borgen in de keten;
- er is in toenemende mate aandacht voor de verbinding met voedsel en mens en de behoefte aan meer kennis van de productie- en distributieprocessen.

(voortbouwen en samenhang)

- in het Platform Verduurzaming Voedsel een stevig begin is gemaakt met ketensamenwerking ten behoeve van verduurzaming, met als resultaat een eenduidige definitie¹, focus op negen verduurzamingsthema's⁵, prioritering van verduurzaming in het beleid van de vijf ketenpartners, een verbeterde transparantie in de keten, monitoring van verduurzaming en 51 innovatiepilots waarin bedrijven zelf aan de slag gaan met verduurzaming;
- in de convenanten Marktontwikkeling Verduurzaming Dierlijke Producten en Marktontwikkeling Biologische Landbouw eveneens goede resultaten zijn neergezet ten aanzien van de opschaling van het aanbod duurzamere producten;
- in diverse andere programma's en initiatieven, zoals de Uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij, Duurzame Zuivelketen, Task Force Duurzame Palmolie, IDH, Stichting Ketentransitie Duurzame Soja, het Verbond van Den Bosch, Innovatie Varkensvleesketen, Veldleeuwerik en Green Deals, reeds veel kennis en resultaten zijn gerealiseerd die navolging verdienen, en dat in de toekomst op die energie en ervaring voortgebouwd zou moeten worden;
- meer samenhang tussen verduurzamingsprogramma's, –platforms en -ambities nodig is voor een effectieve aanpak van verduurzaming, en dat koppeling tussen de Alliantie Verduurzaming Voedsel, de Uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij, Top Instituut Food & Nutrition en de Topsector Agri & Food hierbij zeer nuttig is;

(economisch)

- een vitale agrifoodketen van groot belang is voor de Nederlandse economie;
- duurzame winstgevendheid in de gehele keten een randvoorwaarde is voor verduurzaming;
- consumentenvrijheid, marktwerking, de Europese interne markt en een internationaal gelijk speleveld randvoorwaarden zijn voor een vitale agrifoodketen;

1

5 Verduurzamingsthema's: bodem en water, biodiversiteit, grondstoffen en reststromen, energie, emissies naar de lucht, transport, dierenwelzijn, eerlijke handel en arbeid.

- internationale handel, en daarmee een goede internationale concurrentiepositie, van groot belang is voor een vitale agrifoodketen;
- het mededingingsrecht gerespecteerd dient te worden maar verduurzaming niet onnodig in de weg kan staan;
- uit de Monitor Duurzaam Voedsel een jaarlijkse omzetstijging blijkt in het plussegment;

(integraliteit en maatwerk)

- geen blauwdruk voor verduurzaming in de agrifoodketen te maken is en dat elke keten, elke regio en elke context maatwerk vereisen;
- grote diversiteit bestaat binnen de agrifoodketen, en dat grote en kleine bedrijven ieder op hun eigen manier omgaan met verduurzaming;
- een duurzame transitie een integrale verduurzamingsvisie vereist, waarbij de negen verduurzamingsthema's² aan bod komen en worden geoptimaliseerd met economische prestaties;
- soms afwegingen gemaakt moeten worden tussen verduurzamingsthema's in een praktische verduurzamingsaanpak;

(transparantie)

- transparantie in de keten en communicatie tussen ketenschakels (inclusief consumenten) een belangrijk onderdeel is van en voorwaarde is voor verdere verduurzaming, opdat verduurzaming zo kan worden opgenomen in commerciële relaties en beslissingen;
- onder consumenten en andere stakeholders onvoldoende inzicht bestaat in de werkwijze van en ontwikkelingen in de agrifoodketen, als gevolg van onvoldoende transparantie in en communicatie door die keten, en als gevolg van het feit dat beschikbare informatie over de keten niet altijd wordt benut;
- consumentencommunicatie over verduurzaming van productie- en distributiewijzen en consumptiepatronen uitsluitend nuttig is wanneer informatie voor de doelgroep begrijpelijk, accuraat, genuanceerd en onderbouwd is;
- gebleken is dat een overkoepelend duurzaamheidskeurmerk niet wenselijk is, maar dat wel moet worden gekeken naar meer harmonisatie onder productkeurmerken ten behoeve van de transparantie richting consument.